

בעניין:

_____ ורד ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד גיל גן-מור ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית ואח'

המשיבים

בקשה מוסכמת להגשת תשובה לתגובה המקדמית

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבל את התשובה המצורפת מטעם העותרים לבקשה זו. תשובה זו חיונית לאור הטענות העובדתיות שהעלו המשיבים, ולאור הטענות המשפטיות שהעלו לראשונה בתגובתם המקדמית מיום 10.7.05, טענות שמהוות התייחסות מנומקת ראשונה לטענות שמעלים העותרים מזה זמן רב.

ב"כ המשיבים, עו"ד חורין, מסכים, ברוב אדיבותו, להגשת תשובה זו.

תשובת העותרים לתגובה המקדמית מטעם המשיבים

מבוא

עניינה של עתירה זו בפלסטיני תושב השטחים, בן עשרים, אשר גדל בגדה המערבית מאז היה בן 11, וגורש בניגוד לרצונו לעזה, מייד לאחר שחרורו מתשעה חודשי מעצר מינהלי (במסגרת המחנות של ישראל לראש הרשות הפלסטינית). כתוצאה מכך הפך העותר מעציר מינהלי למגורש. נגד העותר לא הוצא צו תיחום מגורים כדין, והעילה היחידה להרחקתו לעזה היא מענו הרשום, מען שהמשיבים לא מוכיחים לעדכן בהתאם למקום המגורים האמיתי של העותר.

המשיבים מגוללים בתגובתם פרשנות לוליינית, המערבת סמכויות למניעת יציאה לחוץ לארץ, סמכויות למניעת כניסת ישראלים לרצועה, וסמכויות למניעת כניסה לישראל, כביכול מסמכויות אלו נובעת סמכות גורפת למניעת חופש התנועה בתוך השטח הכבוש, בין עזה והגדה המערבית, וכביכול נגזרת מהן גם סמכות לגרש אדם ממקום מגוריו על בסיס מענו הרשום. במקרים דומים אחרים, העדיפו המשיבים להימנע מלהעמיד פרשנות זו לביקורת שיפוטית, ואפשרו את חזרתם לגדה של אלו שגורשו לרצועה על בסיס מענם הרשום בלבד (ר', למשל, בג"צ 4465/05, בג"צ 3555/05 ובג"צ 5504/03). מטבע הדברים חיכו המשיבים לתיק כמו התיק הנדון, בו המוטיב

הביטחוני הוא משמעותי, ובו יש להם, לכאורה, חומר חסוי משכנע, על מנת לשכנע את בית המשפט הנכבד בצדקתם.

דא עקא, שהמוטיב הביטחוני בתיק זה אינו חיוני כדי לקבוע כי גירוש העותר לעזה היה צעד פסול וחסר בסיס חוקי. בחוק הקיים ישנם אמצעים ביטחוניים משמעותיים ואם נגיע לזה – זו הדרך החוקית והנכונה, על כל הערובות הקבועות לצדה, להתמודד עם הסוגיה הביטחונית, אם קיימת.

מאידך, לקבלת טענות המשיבים בתיק זה, כביכול הייתה או יש בידיהם סמכות לגרש לעזה פלסטינים שמתגוררים בגדה, ללא צו או מקור חוקי, על בסיס המען הרשום במרשם בלבד (רק משום שבמקרה זה יציגו המשיבים טיעונים ביטחוניים מיוחדים), תהיה השלכה רחבה על זכויותיהם של פלסטינים רבים, שגרים דרך קבע בגדה המערבית, התחתנו בה, הולידו בה ילדים, עובדים בה ורואים בה את מרכז חייהם, אף שמענם הרשום בעזה. בין אלו שגרים בקביעות בגדה המערבית גם נשים וטף, שאין ולו שמץ של טענה ביטחונית נגד שהותם בגדה המערבית, ובכל זאת נתונים לסכנת גירוש יומיומית וחיים בחרדה מתמשכת. ודוק, בניגוד לטענת המשיבים, מעולם לא אישר בית המשפט הנכבד בפסק דין מנומק את מדיניות הגירוש של המשיבים (אלא באמצעות צו תיחום מגורים), ועל כך יורחב להלן.

המשיבים מנסים עוד ליצור את הרושם, כאילו במסגרת תיק זה תוכרע כל שאלת חופש התנועה של פלסטינים מרצועת עזה לגדה המערבית, כשהחזרת העותר לביתו משמעה פריצת סכר ושטף לא מבוקר של פלסטינים מעזה שיציפו את שטחי הגדה. לא כן. חששם של המשיבים אינו מבוסס, כפי שיעיד ניסיון התקופה בה פעל "מעבר בטוח" בין עזה לגדה. בכל מקרה, התיק הנוכחי מצומצם לשאלת הסמכות של המשיב לעקור אדם מביתו בגדה המערבית מהטעם הבלעדי של מען רשום ברצועת עזה.

אכן, מקרים קשים יוצרים דין רע אך כבר נאמר כי: **"תפקידנו כשופטים הינו לגרום לכך, כי במסגרת האפשרויות החוקיות העומדות לרשותנו, מקרה קשה יביא לדין טוב"** (דברי הנשיא ברק בדנ"א 2568/97 כנען נ' ממשלת ארצות הברית, פ"ד נז(2) 632, 693).

הצגת העובדות בתגובה המקדמית היא מטעה

1. המשיבים פותחים את תגובתם בהצגה מעורפלת של העובדות, כאילו קיימת מחלוקת עובדתית באשר למספר שאלות מפתח, ובמיוחד בשלוש שאלות אלו: הראשונה - האם מרכז חיי העותר טרם מעצרו היה בג'נין או בעזה (שם הוא רשום), השנייה - האם ניסה העותר לשנות את מענו? השלישית - האם ביקש העותר או היה צריך העותר לבקש לשנות את מענו?

מרכז חיי של העותר עובר למעצרו היה בג'נין

2. המשיבים פותחים בכך שהטענה שהעותר מתגורר בג'נין עם משפחתו אינה אלא טענה, אשר אינה נלמדת מהתיעוד הרשמי. בהמשך התגובה "מזוגזגים" המשיבים בין הכרתם בכך שהמשפחה גרה בג'נין לבין טענתם כי אין תיעוד לכך. למען הסר ספק - העותר התגורר בג'נין עובר למעצרו עם משפחתו מאז היה בן 11. למעט מענו הרשום, והעובדה שהתגורר שם

שנתיים, בין גיל 9 ל-11, אין לו כל זיקה לעזה. בעתירה הובאו ראיות רבות לכך שהמשפחה העתיקה את מקום מגוריה לג'נין החל מראשית שנת 1996, אולם דומה כאילו המשיבים בחרו להתעלם מהן. העותרים שלחו מסמכים רשמיים המעידים על כך, כמו מסמך המאשר כי העותר למד בבית ספר בג'נין כשהיה בכתה ה', ומסמך של מושל ג'נין. בנוסף הציגו העותרים מסמך פנימי של הרשות הפלסטינית משנת 1999, שבו נאמר כי הבקשה לשינוי מען של המשפחה, מעזה לג'נין, הועברה לצד הישראלי.

3. יתר על כן, כפי שצוין בעתירה, אחותו של העותר, _____ ורד, נהרגה באוקטובר 2001, כשהייתה בת 10, בבית הספר לבנות בג'נין מאש כוחות הביטחון שפעלו בעיר. האירוע שבו נהרגה אחותו של העותר זכה לתהודה רבה, וגרר התכתבות בין ארגון "בצלם" (אשר גבה עדות מפורטת בה נאמר במפורש כי המשפחה עברה מעזה לג'נין) מול הצבא, ואף הגיעה לכלי התקשורת. כבר בשנת 2001 נדרשו רשויות הצבא לעניין, כך שלא ניתן לטעון היום, כי הצבא לא מכיר את משפחת העותר ולא מודע למגוריה בג'נין. ואם לא די בכך, הרי שהעותר נעצר בגדה המערבית ועל צו המעצר המינהלי שהוצא לו כתוב מקום מגוריו: "ג'נין" (ר' נספח ע/5).

העתק העדות שנגבתה בפברואר 2002 מאבי העותר ומאחותו מצורף ומסומן ע/15.
העתק תשובת התובעת הצבאית הראשית מיום 20.4.03 מצורף ומסומן ע/16.
העתק כתבה על מות אחות העותר מיום 18.10.01 (ynet) מצורף ומסומן ע/17.

4. מכל אלו תמוהה העובדה שהמשיבים בוחרים להשאיר נקודה זו בערפול, כאילו נתונה היא למחלוקת.

העותר לא יכול היה לשנות את מענו במרשם

5. המשיבים חוזרים שוב ושוב על הטענה כאילו העובדה שהעותר לא שינה את מענו הרשום בהתאם למקום מגוריו בפועל עומדת לו לרועץ וכאילו, משלא שינה את מענו הרשום, אין הוא יכול להלין אלא על עצמו. טענה זו גם היא מטעה, ולא נכונה עובדתית. לאחר שעברה המשפחה לג'נין ניסה אבי העותר לשנות את המען הרשום, והגיש בקשה לרשות הפלסטינית, היא הרשות המוסמכת. יחד עם זאת, המשיבים מודים כי בפועל, הצד הפלסטיני נדרש מאז הסכם הביניים להעביר בקשות לשינוי מען לאישורה של ישראל (סעיף 42 לתגובת המשיבים). כך אכן עשתה הרשות בעניינה של משפחת העותר (ר' נספח ע/2 לעתירה). הנה כי כן, לא רק שהבקשה הועברה לצד הישראלי, אלא שהצד הישראלי זנח בקשה זו, התעלם ממנה ועתה הוא עוד מבקש להיבנות מכך. יודגש כי כעניין של מדיניות, נהגו המשיבים להתעלם מהודעות על שינוי מען שהועברו אליהם על ידי הרשות הפלסטינית, וכי מאז התחילה האינתיפאדה, הקפואו המשיבים לחלוטין את יחסיהם עם הרשות הפלסטינית וחדלו לטפל בשינויי המרשם באופן מוחלט ומוצהר.

6. זאת ועוד, מדיניות ההקפאה של המשיבים, ככל הנוגע לשינויי מען במרשם, החלה לפני 5 שנים. העותר היה אז קטין בן 15!!! כיצד אם כן ניתן לטעון כי בכך שלא שינה את מענו הביא על עצמו את גירושו, או שאין לו אלא להלין על עצמו?!

7. ועוד – אף אם לא היו העותר או משפחתו מנסים לשנות את סעיף המען, בהתבסס על העובדה הידועה לכל, כי ישראל לא מטפלת או מכירה בשינויי מען – האם די בכך כדי להצדיק פגיעה כה קשה בעותר, פגיעה אשר על דעת בית המשפט העליון, בהרכב מורחב של 11 שופטים, עולה כדי פגיעה בכבוד האדם וחירותו?

ר' בג"צ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה ואח' נ' ראש הממשלה, פסק דין מיום 9.6.05, פסקה 82 לפסק דין הרוב.

שהיית העותר ומשפחתו בגדה המערבית וסוגיית ה"היתר" לכך

8. המשיבים מנסים להציג את ה"עובדה" שהעותרים שוהים בגדה המערבית ללא היתר או באופן בלתי חוקי כביכול, כעילה לא להתערב בהחלטתם. דא עקא, שעצם השאלה האם פלסטיני תושב עזה צריך להצטייד בהיתר מוקדם מהרשויות לצורך שינוי מקום המגורים לגדה המערבית, היא היא העומדת ביסוד השאלות המשפטיות בין הצדדים, ועל כן, גם הצגת הנושא בצורה זו היא מטעה. המשיבים מנסים למעשה להוכיח את צדקת מדיניותם באמצעות "הנחת המבוקש".

9. נדגיש שוב, כי משפחת העותר עברה כדין לגדה המערבית, באמצעות היתר מעבר שהונפק על ידי המשיבים. ההיתר נוצל על ידי משפחת העותר בשלהי 1995. היתר זה מוכתר בכותרת "היתר כניסה לישראל", ומטרתו היא לאפשר לבעליו לעבור, ומן הסתם לשהות זמנית, בישראל, בדרכו לגדה המערבית. ההיתר שניתן היה לעשרה ימים, היינו – באותם עשרה ימים היה לעותרים רשות להיכנס לישראל לצורך תנועה בין עזה והגדה וחזרה, כרצונם.

העתק ההיתר (מספר _____) מצורף ומסומן ע/18. (לאור העובדה כי ההיתר ישן ושחוק הושלמו הפרטים בעט, אולם מספר הרישיון ברור לחלוטין).

10. כעניין של עובדה: אין ומעולם לא היה קיים "היתר לשינוי מקום המגורים בין עזה והגדה" או "היתר לשהייה של תושבי עזה בגדה המערבית" או כל היתר או רישיון דומה. במשך שנים נהגו פלסטינים לשנות את מקום מגוריהם, כשהמעבר דרך ישראל נעשה באמצעות היתר כניסה לישראל או בהסדר המעבר הבטוח. רק בתקופה האחרונה החלו המשיבים לכנות פלסטינים הרשומים כתושבי עזה ומתגוררים בגדה המערבית כ"שוהים בלתי חוקיים" (מושג שהשתמשו בו בעבר רק כלפי זרים ששהו בגדה המערבית ללא היתר אך מעולם לא כלפי פלסטינים), כאילו היו אנשים חסרי כל זכויות, הנתונים לגירוש ולהתעמרות.

ר', למשל, בג"צ 8356/05 עמור נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית. העתק העתירה על נספחיה מצורף ומסומן ע/19. (העתירה הוגשה ביום 4.9.05).

הטענות המשפטיות שמעלים המשיבים

כניסה וציאה מאזור שהוכרז כשטח סגור

11. המשיבים אינם מבחינים ואף אינם מנסים להבחין בין מימוש חופש התנועה אל מחוץ לשטח הכבוש, או אל תוך השטח הכבוש, לבין מימוש חופש התנועה בתוך השטח הכבוש. לא בכדי, למעט פסק דין אחד, אליו נתייחס בהמשך, לא מצאו המשיבים פסקי דין התומכים בהגבלת חופש התנועה של פלסטינים בין עזה והגדה. פסקי הדין שמציגים המשיבים עוסקים ביציאה לחו"ל, כניסה לישראל או בכניסת ישראלים לאזור.

12. בג"צ 9293/03 ח"כ ברקה נ' שר הביטחון (סעיף 16 לתגובת המשיבים) עסק בכניסת חברי כנסת ישראלים מישראל לעזה; בג"צ 709/88 טייב נ' ראש המינהל האזרחי (סעיף 17 לתגובת המשיבים) עסק ביציאה מהאזור לחו"ל; בבג"צ 6040/04 עמור נ' מפקד כוחות הצבא ברצועה (סעיף 32 לתגובת המשיבים), נומק הסירוב לאפשר את מעברו של אחי העותרת לגדה דרך ישראל בעיקר בחשש מעצם הכניסה לישראל והשהייה הזמנית בה, ועל כן נתמך הסירוב באותה עתירה בפס"ד בבג"צ 3890/97 ניר גלים נ' מפקד אזור חבל עזה, שעניינו כניסת עובדים לישראל. יתר על כן, באותה עתירה ניתן הסעד העיקרי, ועל כן ודאי שלא ניתן לראות בכך תקדים מנומק.

13. הנה כי כן, המשיבים לא מבחינים בין יציאה לחו"ל, כניסה לישראל וכניסה של ישראלים לשטח הסגור, לבין מעבר של פלסטינים בין עזה והגדה המערבית. הבחנה זו היא הבחנה מהותית, שכן היא הבחנה בין תנועה בתוך השטח הכבוש ובין תנועה אל השטח הכבוש או ממנו. הגבלת התנועה בתוך השטח הכבוש קשה ופוגענית מהגבלת התנועה לחו"ל, ודאי שקשה היא מהגבלת הכניסה לתוך ישראל, ודאי וודאי שקשה היא מהגבלת כניסה של ישראלים לשטח הכבוש (ר' והשוו בג"צ 4706/02 שיחי' ראיד סלאח נ' שר הפנים, פ"ד נו(5) 695, 704). למעשה, הגבלת חופש התנועה בתוך השטח הכבוש (ייחוד מקום מגורים), הדומה להגבלת חופש התנועה בתוך מדינה, היא האמצעי השני המוכר בשטח הכבוש לאחר מעצר, ועל כן קובע סעיף 78 לאמנת ג'נבה ערובות קפדניות למימושו: טעמי הכרח ביטחוניים, זכות שימוע, זכות ערעור, בחינה מחדש אחת לששה חודשים ותמיכה כלכלית:

הייתה המעצמה הכובשת סבורה שיש צורך, מטעמי הכרח של בטחון, לנקוט אמצעי בטחון כלפי מוגנים, רשאית היא, לכל היותר, לייחד להם מקום מגורים או לעצרם. החלטות בנוגע לייחוד מקום מגורים או למעצר, כאמור לעיל, יתקבלו לפי נוהל סדיר שתקבע המעצמה הכובשת בהתאם להוראות האמנה הזאת. נוהל זה יכלול את זכות הערעור של הצדדים הנוגעים בדבר. החלטות על ערעורים יינתנו בהקדם האפשרי. אושרו החלטות, הן יהיו נתונות, מתקופה לתקופה, ואם אפשר - כל שישה חודשים, לעיון מחדש מטעם גוף מוסמך שיוקם על ידי המעצמה האמורה. מוגנים שייחדו להם מקום מגורים ושנדרשו, אפוא, לעזוב את בתיהם, ייהנו ממלוא היתרון של סעיף 39 לאמנה זאת.

בית המשפט הנכבד אימץ גישה מחמירה זו במלואה בפרשת עג'ור, בפוסקו:

מסקנה זו מתחייבת מתפיסתה של אמנת ג'נבה הרביעית, הרואה באמצעים של מעצר ותיחום מקום מגורים כאמצעים החמורים והחריפים ביותר שהמעצמה

הכובשת יכולה לנקוט כלפי תושבים מוגנים (ראו פיקטה, עמ' 257). על כן יש לנקוט בהם רק במצבים חריגים ויוצאי דופן בלבד. בצדק מציין פיקטה כי:

In occupied territories the internment of protected persons should be even more exceptional than it is inside the territory of the Parties to the conflict; for in the former case the question of nationality does not arise. That is why article 78 speaks of imperative reasons of security; there can be no question of taking collective measures, each case must be decided separately... their exceptional character must be preserved.

בג"ץ 7015/02 עגורני נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד נו(6) 352, 371.

14. הנה כי כן, רק פסק דין אחד שמציינים המשיבים, בג"ץ 7960/04 אלראזי ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל – חבל עזה (סעיף 30 לתגובה), עסק בהגבלת מעבר (לצורך לימודים) בין עזה לגדה. פסק דין זה בא לעולם לאחר שהעותרים, עשרה פלסטינים תושבי עזה, שמלבד לימודיהם לא היה ביניהם כל קשר ענייני, סירבו להמלצת בית המשפט הנכבד להפריד את עניינם לעתירות פרטניות. באותו עניין אף נמצא לעותרים סעד חלופי בדמות יציאה ללימודים בחו"ל. העותרים סבורים כי פסק דין זה, שהתבסס על "פרופיל סיכון", אינו מהווה את ההלכה הקובעת, והוא ייחודי ותקף לנסיבותיו הספציפיות בלבד. בשורה ארוכה ומבוססת של פסקי דין, במהלך עשרות השנים האחרונות, היה בית המשפט עקבי בפסיקותיו, כי כל הגבלה על חירותו של אדם חייבת להיות פרטנית, הגבלה הנובעת ממעשיו של האדם עצמו והמסוכנות הנשקפת ממנו, וכי לא די בסיכון כלשהו אלא נדרשים טעמי ביטחון מוצדקים:

מהי רמת הסיכון הנובעת מהאדם שאת מקום מגוריו מבקשים לתחס, ומהי מידת הסתברותה? התשובה הינה, כי לא די בסיכון של מה בכך. לאור אופיו המיוחד של אמצעי זה ניתן לנקוט בו בדרך כלל רק אם קיימות ראיות מינהליות - שגם אם אינן קבילות בבית משפט - הרי הן ברורות ומשכנעות, שאם לא יינקט האמצעי של תיחום מקום מגורים, קיימת אפשרות סבירה כי תהא נשקפת ממנו סכנה ממשית לפגיעה בביטחון האזור (פרשת עגורני, בעמ' 372).

ר' גם, למשל:

- בג"ץ 1052/05 נעם פדרמן נ' אלוף פיקוד המרכז, תק-על 2005(1), 2166.
- בג"ץ 9586/03 סואלמה ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד נח(2) 342.
- בג"ץ 5627/02 סייף ואח' נ' לשכת העיתונות הממשלתית ואח', פ"ד נח(5) 70.
- בג"ץ 7709/95 סיטרין נ' מפקד כוחות צה"ל באזור, תק-על 196(1), 76.
- בג"ץ 1361/91 מסלם נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד מה(3) 444.
- בג"ץ 814/88 נסראללה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה, פ"ד מג(2) 265.
- בג"ץ 554/81 בראנסה נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד לו(4) 247.

15. יתר על כן, פסק הדין בעניין אלראזי עסק בבקשה של פלסטינים, שמרכז חייהם בעזה, לעבור לגדה, בשונה מענייננו, העוסק במי שמרכז חייו בגדה וגורש. בית המשפט הנכבד פסק כפי שפסק על רקע המציאות הביטחונית הקשה ששררה אז וברור כי בית המשפט ראה בכך את העילה המרכזית לפסיקתו, ואין בכך אישור מנומק למדיניות המשיבים. בסיום פסק הדין אף רומז בית המשפט כי פסיקתו היא זמנית וכי עם שינוי העיתים תשתנה עמדתו. הנה כי כן, אין בפסק הדין בעניין אלראזי להשליך על ענייננו, מה גם שהמצב הביטחוני השתפר לאין ערוך.

ההבחנה בין כניסה לישראל לבין מעבר בין עזה והגדה

16. המשיבים, כאמור, מצייגים הלכות לפיהן כל פלסטיני המעוניין להיכנס לישראל (למשל, לעבודה או לטיפול רפואי) נדרש להצטייד בהיתר מוקדם מרשויות הצבא. אכן, גם המעבר בין עזה והגדה מחייב, לאור הפסקת הסדר המעבר הבטוח, רישיון כניסה ושהייה זמנית בישראל לצורך המעבר. ייתכנו אף מקרים בהם עצם השהייה הזמנית בישראל לצורך המעבר תעלה חשש אמיתי לפגיעה בביטחון, והמשיבים יבקשו למנוע זאת. זאת לא נקודת המחלוקת, שכן על החשש מעצם המעבר בישראל ניתן להתגבר בדרכים שונות, למשל, על ידי ליווי באמצעות המשטרה הצבאית (כך, למשל, בפרשת עגורני, עם תום תקופת תיחום מגורים, עדיין חשש הצבא מהמעבר של בני המשפחה בישראל, ועל כן ליווה אותם באמצעות המשטרה הצבאית). בכל מקרה, אין למשיבים סמכות לנצל את הצורך להנפיק רישיון מעבר כדי לשלול בצורה גורפת את האפשרות לשנות את מקום המגורים בין עזה והגדה המערבית. בוודאי שאין למשיבים סמכות לעשות כן כדי למנוע את תיקון העוול שהם עצמם גרמו, בכך שהעבירו את העותר לעזה בכפייה. מאי-החוקיות של גירוש העותר לעזה, נובעת חובתם של המשיבים למצוא הסדר לתיקון המעוות ולהחזרת העותר לביתו.

הפרשנות המצומצמת של המשיבים לפרשת עגורני

17. המשיבים טוענים כי פרשת עגורני אינה רלוונטית לענייננו, משום שהקביעה החד משמעית שבה, לפיה רצועת עזה והגדה הן שטח טריטוריאלי אחד, מתייחסת, לעמדתם, רק לתכלית שבבסיס סעיף 78 לאמנת ג'נבה, העוסק ב"תיחום מקום המגורים". העותרים לא ירדו לסוף דעתם של המשיבים, שכן העותר גורש מהגדה המערבית לעזה, בדיוק כמו מתוחם מגורים, בהבדל אחד – נגד העותר לא הוצא כל צו. בפרשת עגורני היה בית המשפט ברור מאוד לגבי כך שהעברה כפויה של אדם מהגדה המערבית לעזה, היא העברה כפויה בתוך אותו אזור, ולא בין שני אזורים שונים:

בעניין שלפנינו, עניין לנו בהעברה כפויה של אדם ממקום מגוריו למקום אחר באותו אזור, וזאת בשל צרכי ביטחון בשטח הנתון לתפיסה לוחמתית (שם, עמ' 365).

18. אולם למה להרחיק לפסק הדין, כאשר די בקריאת תשובת המדינה לעתירה לצו על תנאי בעניין עגורני (מיום 15.8.02), כדי לראות עד כמה נחרצת הייתה עמדת המשיבים ביחס לאותה סוגיה, אשר את תחולתה הם מבקשים לצמצם בצורה קיצונית כעת:

לעניין הקשר ההדוק בין שני האזורים, מבחינה משפטית, יש לציין תחילה, כפי שציינה הוועדה השנייה בהחלטתה, כי:

"בפועל, החקיקה היוצאת בשני האזורים הינה בדרך כלל זהה, השיפוט בשני האזורים חוסה תחת קורת גג אחת, והמינהל, אף אם נפרד הוא, הרי שהפעילות בשני האזורים מתואמת – הן בתחום האזרחי והן בתחום הביטחוני".

כן נקבעו בחקיקה החלה באזורים, **קשרי גומלין הדוקים בין האזורים**, כפי שמודגם למשל, מעיון בחקיקה שהובאה בסעי' 48 לעיל.

לכך יש להוסיף, כי בסעיף 11 ל"הסכם הביניים הישראלי-פלסטיני בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה", אשר נחתם בווינגטון ביום 28.9.95 (כתבי אמנה, 1071,33) קבעו הצדדים כי הם רואים בגדה המערבית ורצועת עזה "**יחידה טריטוריאלית אחת**"...

הוראה זו חוזרת גם בסעיף 31(8) להסכם ועל יסודה אף נקבעו מנגנוני "המעבר הבטוח" שבין איו"ש לאזח"ע.

עוד יש לציין, כי לא רק הצד הישראלי מנהל באופן מתואם את שני האזורים, אלא שגם הצד הפלסטיני מתייחס לשני האזורים כאל ישות אחת, וההנהגה של שני האזורים הללו היא אחת ומאוחדת. **העובדה כי ישראל בחרה לנהל את שני האזורים באמצעות אלופים שונים, הינה החלטה ארגונית, ולענייננו, אין לכך משמעות רבה**...

לא מעטות הן המדינות בהן נוהגות מערכות משפט שונות ונבדלות במחוזות שונים (כדוגמת מדינות פדראליות או כדוגמת סין והונג-קונג), **ובודאי שלא תתקבל כל טענה כי מדובר ביחידות טריטוריאליות נפרדות לעניין הוראות המשפט הבינלאומי הרלוונטיות בנדון**.

סעיף 50 לתשובת המדינה מיום 15.8.02 (ההדגשות הוספו). העתק העמוד הרלוונטי מצורף ומסומן ע/20. תשובת המדינה בפרשת עגירי מצויה במלואה באתר המוקד:

<http://www.hamoked.org.il/items/490.pdf>

כזכור אימץ בית המשפט הנכבד את עמדת המשיבים בפרשת עגירי וזו הפכה להלכה הפסוקה בעניין. לפנינו הכוחות והישובים מהרצועה אין כל רלוונטיות, עזה והגדה עודם אזור אחד, גם אם בחלקו שורר מינהל צבאי ובחלקו כבר לא, והדברים נכונים בוודאי למועד בו עברה משפחת העותר, באמצעות היתר כניסה לישראל, מהרצועה לגדה. הנה כי כן, כשרצו המשיבים להצדיק הוצאת צווי תיחום מגורים לעזה, יצאו הם מגדרם על מנת להראות שמדובר בשטח טריטוריאלי אחד וטענתם התקבלה. עתה, כשהתנהלותם אינה מתיישבת עם פסיקה זו, מבקשים הם לכרסם בה. לא ניתן לאחוז את החבל בשני קצותיו.

19. בניגוד לאופן בו מציגים המשיבים את הדברים, העותר לא מבקש "להעתיק את מגוריו לאזור יהודה ושומרון" (סעיף 41 לתגובה). העותר גורש לעזה בניגוד לרצונו, אף שהוא מתגורר בגדה עם משפחתו מאז היה ילד קטן. יחד עם זאת, גם אם היה מדובר בתושב פלסטיני שגר דרך קבע בעזה ומעוניין לעבור לגדה, הרי שזוהי תמונת הראי של פרשת עג'ורי – האמצעי של הגבלת מקום המגורים, הוא אמצעי שיש לו משמעות רק במציאות בה, ככלל, יש חופש לשנות את מקום המגורים, והדבר בא לידי ביטוי בולט בפסק הדין בעניין עג'ורי.

פרשנות המשיבים אינה מתיישבת עם חובתם לכבד את זכויות האדם

20. בפרשת עג'ורי נפסק כי העברה כפויה של תושב מוגן בשטח כבוש מביתו, גם מבלי שמדובר בגירוש למדינה זרה, מהווה פגיעה קשה בכבודו כאדם, בחירותו ובקניינו שכן:

ביתו של אדם אינו רק קורת גג לראשו אלא גם אמצעי למיקומו הפיזי והחברתי של אדם, של חייו הפרטיים ויחסיו החברתיים (שם, עמ' 365).

21. פרשנותם של המשיבים, כאילו אין, ככלל, חופש לשנות את מקום המגורים בתוך השטח הכבוש, לרבות בין עזה והגדה המערבית, וכי מי ששינה את מקום המגורים ללא היתר מוקדם מהרשויות הוא "שוהה בלתי חוקי בגדה המערבית", משמעותה אחת – כי בעיניהם אין לעותר או לתושבים פלסטינים מוגנים במצבו, כל זכות לכבוד, לחירות או לקניין, ועל כן כלל לא נדרש צו ספציפי על מנת להגבילה.

22. רק לאחרונה פסק בית המשפט הנכבד, בהרכב מורחב של 11 שופטים, כי שינוי מקום המגורים הוא חלק מהאוטונומיה הבסיסית של האדם, ועל כן חלק מכבודו כאדם:

יישום ההתנתקות מנתק את הישראלי המפונה מביתו, מסביבתו, מבית הכנסת שלו ומבית הקברות בו קבורים מתיו. הוא פוגע באישיותו. אכן, ביסוד כבוד האדם כזכות חוקתית "עומדת ההכרה, כי האדם הוא יצור חופשי, המפתח את גופו ורוחו על פי רצונו" (בג"ץ 5688/92 ויכסלבאום נ' שר הביטחון, פ"ד מז(2) 812, 827, מפי השופט א' ברק). באחת הפרשות עמד השופט מ' חשין על כך כי "המשפט מכיר באוטונומיה של הפרט לגבש את רצונו כנראה לו על-פי 'טובתו': הפרט הוא המחליט על 'טובתו' שלו: 'טובתו' היא רצונו ורצונו הוא 'טובתו'. 'רצון' מפורש או משתמע כולל בחובו את טובתו של אדם, 'טובתו' של אדם נחבאת בין קפליו של רצונו" (דנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, פ"ד נ(1), 48, 95-96). ברוח דומה עמד השופט ת' אור על זכות יסוד של האדם לאוטונומיה, כלומר הזכות "להחליט על מעשיו ומאוייו בהתאם לבחירותיו, ולפעול בהתאם לבחירות אלה" (ע"א 2781/93 דעקה נ' בית החולים "כרמל", חיפה, פ"ד נג(4) 526, 570). בהתייחסו לתוכנה של זכות זו קבע השופט אור:

"זכותו זו של אדם לעצב את חייו ואת גורלו חובקת את כל ההיבטים המרכזיים של חייו - היכן יחיה; במה יעסוק; עם מי יחיה, במה יאמין. היא מרכזית להווייתו של כל פרט ופרט בחברה. יש בה ביטוי להכרה בערכו של כל פרט ופרט כעולם בפני עצמו. היא חיונית להגדרתו העצמית של כל פרט, במובן זה שמכלול בחירותיו של כל פרט מגדיר את אישיותו ואת חייו של הפרט... הזכות לאוטונומיה של הפרט אינה מתמצה במובן צר זה, של אפשרות הבחירה. היא כוללת גם רובד נוסף - פיזי - של הזכות לאוטונומיה, הנוגע לזכותו של אדם כי יעזבוהו לנפשו" (שם, עמ' 570, 571).

המקור המשפטי של זכות זו הוא בזכות החוקתית של כבוד האדם. כתב השופט אור:

"ההכרה בזכותו של אדם לאוטונומיה היא רכיב בסיסי בשיטת המשפט שלנו, כשיטת משפט של מדינה דמוקרטית... היא מהווה את אחד הביטויים המרכזיים לזכותו החוקתית של כל אדם בישראל לכבוד, המעוגנת בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו" (שם, עמ' 571).

על אותו רעיון עמד הנשיא א' ברק בפרשה אחרת, בה נדון רצונו של נאשם שלא להיות נוכח במשפטו. וכך כתב הנשיא ברק:

"רצון זה הוא ביטוי לאוטונומיה שלו, שהיא ביטוי לכבוד האדם, שממנו הוא נהנה. על-פי חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. כבוד האדם מתבטא, בין השאר, בחופש הבחירה של כל אדם כיצור חופשי" (בג"ץ 7357/95 ברקי פטה המפריס (ישראל) בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(2) 769, 783; ראו גם בג"ץ 4330/93 גאנס נ' ועד מחוז תל-אביב של לשכת עורכי הדין, פ"ד נ(4) 221, 233; ע"א 5942/92 פלוני נ' אלמוני, פ"ד מח(3) 837, 842).

אכן, הפינוי הכפוי של הישראלים מהשטח המפונה פוגע בכבוד האדם שלהם.

בג"צ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה ואח' נ' ראש הממשלה, פסק דין מיום 9.6.05, פסקה 82 לפסק דין הרוב.

לעמדה זו הצטרף גם שופט המיעוט, השופט לוי:

פגיעתה של תכנית ההתנתקות אינה מצטמצמת לפגיעה בבית מגוריהם של העותרים. ביצועה עתיד להמיט כליה על מפעל חייהם; הוא ינתקם ממקומות תעסוקה ומפעלים, ויחייבם אגב כך למצוא מקום תעסוקה חילופי. בכל אלו טמון סיכון כלכלי לא מבוטל, העתיד להעצים את תחושות אין האונים וחוסר הוודאות בהן הם שרויים; הוא יחייבם לשלב את ילדיהם במוסדות חינוך חדשים; הוא ימוטט את הקשרים הקהילתיים שנוקמו ביישובים אלו ברבות השנים. קשה להעלות על הדעת פגיעה חמורה מכך בחייו של אדם, בדיוק כשם

שקשה להעלות על הדעת כיצד ניתן לפצות על פגיעה זו בערכים כלכליים (שם),
פיסקה 31 לפסק דינו של השופט לוי).

מעניין לציין כי בפרשת חוף עזה, הנ"ל, התבסס בית המשפט הנכבד, בין היתר, על ההלכה שנפסקה בעניין עגורני (שם), פיסקה 83 לפסק דין הרוב ופיסקה 31 לפסק דינו של השופט לוי).

23. גירושו של העותר מסביבת מגוריו ומשפחתו לעזה פוגעת פגיעה אנושה בזכויותיו כאדם, ובזכויות האדם של בני משפחתו. בין היתר, נפגעת הזכות לחיי משפחה, הזכות לפרנסה, זכות הקניין, הזכות לחופש התנועה והזכות לשוויון בפני החוק (שכן הגדרתו הפסולה כ"שוהה בלתי חוקי" מפלה אותו בקבלת שירותים בסיסיים מול תושבים מוגנים אחרים בגדה המערבית ומול המתנחלים).

24. זכויות אדם אלו מהוות עתה, ללא ספק, חלק מן הדין החל בגדה המערבית, והדבר הובהר בפסק הדין שאך זה ניתן בעניין בניית גדר ההפרדה במובלעת אלפי מנשה, פרשת מראעבה, בו אימץ בית המשפט הנכבד את קביעת בית הדין הבינלאומי והניח, כי האמנות הבינלאומיות בדבר זכויות האדם חלות בשטחים:

בית הדין הבינלאומי בהאג קבע כי בנוסף לדינים ההומניטריים חלים בשטח התפוס האמנות בדבר זכויות האדם. שאלה זו לא התעוררה בפרשת בית סוריק. לצרכי פסק הדין בענייננו אנו מניחים כי אמנות אלה אכן תחולנה.

בג"צ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל, פס"ד מיום 15.9.05, פיסקה 57 לפסק הדין, ר' גם פיסקה 27).

ר' גם פסקאות 111-113 לחוות הדעת של בית הדין הבינלאומי לצדק, הנמצאת באתר:

<http://www.icj-cij.org/icjwww/idocket/imwp/imwpframe.htm>

25. בעתירה ציינו העותרים מקורות רבים במשפט זכויות האדם הבינלאומי, כמו סעיף 17 ו-23 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות, 1966; סעיף 10 לאמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, 1966; סעיף 12 להכרזה האוניברסלית בדבר זכויות האדם, 1948; ועוד.

סעיף 12 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות מעגן את הזכות של כל אדם לשנות את מקום המגורים, והגבלת זכות זו חייבת להיות בחוק, ואסור שתהיה שרירותית (ר' גם סעיף 19(1) לאמנה).

בענייננו לא ניתן מקור חוקי לגירושו שלה העותר, ולא די בטענות כלליות בדבר מסוכנות העותר או אי שינוי מען במרשם, כדי להמשיך את קיום המצב הבלתי חוקי.

26. הנה כי כן, עזה והגדה המערבית הן שטח טריטוריאלי אחד מבחינה חברתית ותרבותית, פוליטית ולאומית, אשר ככלל יש בו לכל אדם חופש תנועה וחופש לשנות את מקום מגוריו כרצונו, כחלק מהאוטונומיה הפרטית שלו וכחלק ממהלך חייו. הפינוי של הרצועה לא שינה

זאת. ההגבלה על זכות זו היא הגבלה הנובעת מהסיכון הביטחוני הממשי הנובע מאותו אדם, וההליך המתאים להגביל זכות זו היה הוצאת צו תיחום מגורים. ודאי שאין לכנות אדם פלסטיני, תושב עזה במקור, שמימש זכות יסוד זו ועבר להתגורר בגדה, כ"שוהה בלתי חוקי בגדה המערבית", הנתון לגירוש או להתעמרות ולשלול את זכויותיו כבן אנוש.

סעיף 90 לצו בדבר הוראות ביטחון

27. המשיב מציין את סעיף 90 לצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה והשומרון) (מס' 378) התש"ל-1970, כמקור חוקי לגירוש פלסטינים, שמענם הרשום עזה, המתגוררים בגדה המערבית (סעיף 11 לתגובה).

28. סעיף 90 מסדיר את עניין ההכרזה על שטחים בשטח הכבוש כשטח סגור ואכיפת החוק בשטחים אלו. סעיף 90(ד) קובע, כי הפרה של תנאי היתר או תנאי שהייה בשטח הסגור מהווים עילה להוצאתו של המפר אל מחוץ לשטח הסגור. סעיף זה רק מחזק את טענות העותרים. ראשית, לעמדת העותרים, תושבים פלסטינים לא זקוקים להיתר כניסה או שהייה בגדה המערבית (בניגוד לזרים או ישראלים). משלא נדרש היתר להיכנס לשטח הסגור או לשהות בו (בניגוד להיתר הנדרש לכניסה לישראל לצורך מעבר), הרי שלא ניתן להפר דבר. שנית, בסיפא של סעיף 90 נקבע באופן חד משמעי כי "סעיף קטן זה לא יחול על תושב קבע בשטח הסגור".

ההשלכות הביטחוניות

29. המשיבים מנסים להפחיד ולטעון כי אם לא תתקבל עמדתם, לפיה כל בקשה לשינוי מקום המגורים צריכה את אישורם המוקדם, ייווצר מצב בו יש "מעבר חופשי מכל מגבלה" בין עזה לגדה (סעיף 38), ובאמצעותו יוכלו כל תושבי עזה לשנות, ללא היתר, את מקום מגוריהם וכי יש לכך "משמעויות מדיניות וביטחוניות מרחיקות לכת". עוד טוענים המשיבים כי מהגדה המערבית קל יותר להסתגל לישראל, כהצדקה למדיניותם.

30. טענות אלו אינן אלא איומי סרק, המציגות את התמונה בצורה מעוותת. שינוי מקום המגורים בין עזה והגדה ממילא כרוך ברישיון למעבר בישראל. אין מדובר במעבר חופשי לתוך ישראל, אלא מדובר במעבר בין שני אזורים אשר מהווים שטח טריטוריאלי אחד. ממילא הגדה המערבית, כשטח כבוש, נתונה למגבלות קשות ופיקוח מתמיד. הטענה כי תושבי עזה יוכלו לעבור בהמוניהם לגדה היא טענה היפותטית וחסרת יסוד, אשר מצדיקה, לכאורה, גם את חיובם של תושבי שדרות להצטייד בהיתר מוקדם מהממשלה על מנת לשנות מקום מגורים (שכן, התרוקנות שדרות מתושביה היא בעלת משמעות מדינית וביטחונית מרחיקת לכת). כעניין עובדתי, בתקופה בה פעל המעבר הבטוח, ופלסטינים יכלו לנוע בין עזה לגדה ללא היתר אישי מטעם המשיב, היו אמנם שעברו לגור מגורי קבע בגדה, אך היקף קבוצה זו לא היה גדול.

31. הטענה שקל יותר להסתגל מהגדה לישראל היא אולי נכונה עובדתית. אף אין להתפלא שהמשיבים היו מעדיפים לו כמה שיותר פלסטינים היו מתגוררים בעזה, אשר משולה לכלא גדול ומאובטח. חרף זאת, ודאי שטענה זו אינה יכולה לעמוד כהצדקה למניעה גורפת של חירות שינוי מקום המגורים של תושבי עזה, או לאי החזרתו לביתו של העותר, שגורש מהגדה לעזה. בוודאי ששיקולי מדיניות אינם יכולים להוות עילה לגירוש בהיעדר קיומה של סמכות על פי דין.

32. כך או כך, המשיבים יכלו להוציא צו תיחום מגורים במקרים הראויים ובכך להתמודד כיאות עם מי שמשקפה ממנו סכנה לביטחון. צווי תיחום המגורים הם צווים צופים פני עתיד, שמטרתם מניעתית. אם סברו המשיבים כי אדם מסוים מבקש לשנות את מקום מגוריו על מנת להסתגל לישראל לצורך פעילות חבלנית, יכלו הם להוציא צו תיחום מגורים ויכולים הם לעצרו במעצר מינהלי, לכל היותר.

33. ועוד יש להוסיף, כי אם בהשלכות מדיניות מרחיקות לכת עסקינן, הרי שניתוק תושבי עזה מהגדה המערבית הינו צעד בעל השלכה מדינית, ביטחונית ומשפטית מרחיקת לכת, אשר מנוגדת להצהרות הפומביות של הממשלה, לפיהן עזה לא תנותק מהגדה.

34. בכל מקרה, עתירה זו אינה מעוררת את שאלת המעבר בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית בכל היקפה. העתירה מעוררת את שאלת החוקיות של הרחקת העותר, שמקום מגוריו הקבוע מילדותו הוא בג'נין, לרצועת עזה.

פסקי הדין בעניין שחרור עצירים שהציגו המשיבים אינם רלוונטיים

35. המשיבים מציגים שורה של פסקי דין שבהם אישר בית המשפט הנכבד לשחרר עציר או כלוא, שסיים את תקופת ריצוי המעצר או המאסר, בעזה ולא בגדה, על פי בקשתו. מעיון מדוקדק בפסקי הדין הללו עולה כי עניינם אינו דומה לענייננו, שכן באותם פסקי דין דובר על עצירים אשר התגוררו עובר למעצרו בעזה: בבג"צ 10735/03 (סעיף 33 לתגובה), קבע בית המשפט הנכבד כי "מהחומר שלפנינו עולה כי מקום מגוריו הוא בעזה"; בבג"צ 7387/03 (סעיף 34 לתגובה) העתירה הוגשה, כמו בענייננו, לאחר שהעותר כבר שוחרר בעזה. בניגוד לענייננו, מציין בית המשפט כי: "נראה על פניו כי העותר התגורר לפני מאסרו באזור חבל עזה ולא ביהודה ושומרון, כפי שטען. לעותר הונפק כרטיס מגנטי... בעזה... וילדיו של העותר... נולדו בעזה"; בבג"צ 7880/03 (סעיף 34 לתגובה) שוב לא השתכנע בית המשפט בטענות על שינוי מקום המגורים עובר למעצר ופסק כי: "רשמנו לפנינו את הודעת באת כוח המדינה שאם ימציא העותר פרטים נוספים לאישוש טענותיו יחזרו הגורמים המטפלים בכך וישקלו את טענותיו..."; בבג"צ 10945/03 (סעיף 34 לתגובה, מש/2) שוב דובר על תושב המתגורר בעזה ולא על מי שעובר למעצרו התגורר בגדה המערבית.

36. הנה כי כן, אף אחד מפסקי הדין שמציגים המשיבים אינו רלוונטי לעניינו של העותר, שכן אין ויכוח על כך שהעותר התגורר בגדה המערבית מאז היה ילד ועובר למעצרו.

37. אדרבא, פסקי דין אחרים תומכים דווקא בטענות העותרים. כך, למשל, בבג"צ 9586/03, המוזכר לעיל (פרשת סואלמה), נדון עניינם של 12 פלסטינים צעירים שהמשיבים החליטו להוציא נגדם צו תיחום מגורים לרצועת עזה מייד בתום תקופת מעצרם. צווי התיחום נסמכו על החומר המודיעיני הפרטני לכל אחד ואחד מהעצירים המשוחררים (ובהתאם גם תקופות התיחום השונות) ונבחנו היטב על ידי בית המשפט, באופן פרטני לגבי כל אחד ואחד מהם.

בג"צ 9586/03 ואח' סואלמה ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש ואח', פ"ד נח(2) 342.

סיכום

38. בתגובת המשיבים לא ניתן למצוא כל סמכות חוקית או הצדקה אשר התירו או עודן מתירות לגרש את העותר, ללא צו, לרצועת עזה, עם תום מעצרו. מוכח כי העותר התגורר בגדה המערבית מאז היה ילד ועד מעצרו, כי אין לו כל זיקה לעזה מלבד מענו הרשום, וכי משפחתו גרה בגדה שנים רבות. מוכח כי העובדה שהעותר עודו רשום כתושב עזה נעוצה בהתנהלות המשיבים בלבד, וכי ממילא היה העותר ילד עת הקפואו המשיבים את האפשרות לשנות את סעיף המען במרשם. לכן, לא העותר צריך להלין על עצמו, המשיבים הם אלו שאין להם על מי להלין אלא על עצמם.

39. לאור הפסיקה האחרונה בבג"צ חוף עזה, והפסיקה בבג"צ עג'ורי, אין ספק כי הרצועה והגדה המערבית נחשבות שטח טריטוריאלי אחד אשר שוררת בו לכל תושב פלסטיני זכות יסודית לשנות את מקום מגוריו כרצונו, כחלק מהאוטונומיה שלו וכבודו כאדם. כמו כן, לאחר פסקי דין אלו מוכרת העובדה כי העברה כפויה של אדם מביתו עולה כדי פגיעה בכבודו כאדם, בחירותו, באוטונומיה שלו ובזכויות האדם שלו, ועל כן דרוש מקור חוקי, העומד בתנאי פיסקת ההגבלה, על מנת שניתן יהיה לנקוט בצעד שנקטו נגד העותר.

40. לאור האמור בעתירה ובתשובה זו, יש להוציא צו על תנאי כמבוקש. למשיבים הייתה סמכות להגביל את מקום המגורים של העותר רק באמצעות צו תיחום מגורים, וכיוון שלא עשו זאת, מחובתם להחזירו באופן מיידי לביתו ולמשפחתו בגינין, שם גדל מאז היה בן 11.